

ANTOINETTE HETZLER

Erinran

Lunds universitet
Tjänsteförslagsnämnden för
samhällsvetenskapliga fakulteten
Box 117
221 00 Lund

Erinran med anledning av de sakkunnigas förslag till innehavare av ordinarie tjänst som professor i rättssociologi (ref.nr. 1578)

Synpunkterna som framförs i denna erinran aktualiseras av att tjänsteförslagsnämnden vid ett sammanträde 1987-05-13 bordlade rubr. ärende på förslag av sakkunnige Mathiesen efter en erinran från sökanden Balvig. I förslaget ingick att nämnden accepterar sakkunnigas utlåtande (Dnr 1578/86) i alla dess delar utom i avseende på rangordningen av sökande Hydén och Balvig. Ärendet återremitterades till de sakkunniga för förtydligande på just denna punkt (Protokoll Nr 5/87, 1987-05-13, och samtal med enskilda ledamöter). Tjänsteförslagsnämnden har genom sitt agerande

grovt åsidosatt gällande förordning rörande tillsättning av lärartjänster vid högskolan. Jag avser att i det följande utveckla detta resonemang, och därvid visa på vilka sätt nämnden förbigått högskoleförordningen (HF) och UHÅ:s anvisningar.

Låt mig först bara konstatera att jag på flera punkter är starkt kritisk mot den redovisning av min vetenskapliga produktion och värderingen av min vetenskapliga skicklighet visad genom egen forskning som de sakkunniga gjort. Till denna fråga återkommer jag i besvärsrundan, om det skulle visa sig nödvändigt. Oaktat dessa uppenbara brister i de sakkunnigas arbete vad gäller behandlingen av mig själv, och den till följd därav snedvridna rangordningen av de tre klart kompetenta sökande, finns det enligt mitt förmenande uppenbara *formella* felaktigheter i sakkunnigutlåtandet som tjänsteförslagsnämnden måste beakta när man på basis av sakkunnigutlåtandet slutgiltigt föreslår ny innehavare av den aktuella tjänsten.

Pedagogisk skicklighet

Behörighetsreglerna för tillsättning av lärartjänst vid högskola anges i Högskoleförordningen 19 kap 21 §:

Behörighet till lärartjänst är den som har den vetenskapliga *och pedagogiska* skicklighet och den förmåga i övrigt som behövs för att fullgöra tjänsten väl. (Min kursivering)

I 30–31 §, anges befodringsgrunderna vid tjänstetillsättning:

30 §. Som befodringsgrund vid tillsättning av tjänst som lärare gäller graden av sådan vetenskaplig, *pedagogisk* och annan skicklighet som är av betydelse med hänsyn till tjänstens *ämnesinnehåll* och beskaffenhet i övrigt. Vikt skall även fästas vid förmåga att informera om forskning och utvecklingsarbete.

31 §. Vid tillsättning av tjänst som professor skall särskild vikt fästas vid vetenskaplig skicklighet, som har visats genom egen forskning samt genom planering och ledning av forskning.

Vid tillsättningen *skall särskild vikt även fästas vid pedagogisk skicklighet, som har visats genom handledning av forskarstuderande, ledning, utveckling och planering av forskarutbildning samt undervisning i sådan utbildning, genom ledning, utveckling och planering av grundläggande högskoleutbildning och undervisning i sådan utbildning samt genom utarbetande av läromedel för högskoleutbildning.* (Mina kursiveringar)

Man betonar således skickligheten i relation till tjänstens ämnesinnehåll, samtidigt som man understryker att särskild vikt skall läggas vid den pedagogiska skickligheten.

I en skrivelse från UHÄ 1987-02-03, "Normer för meritvärdering vid tillsätt-

ning av tjänster inom högskolan" utvecklas dessa tankegångar ytterligare. Däri sägs bl a: "Det finns en klar tendens i LÄTU-reformen att framhålla vikten av pedagogisk skicklighet och förmåga." (sid 4). Längre ned på samma sida konstaterar man under rubriken Behörighetsgrunder att det *generella* behörighetskravet i HF 19:21 (citerat ovan) kvarstår. Detta innebär, säger man, att "pedagogisk meritering alltid /är/ ett krav för behörighet till *alla* i HF 19:1 angivna tjänster".

Också ifråga om befodringsgrunden gäller att de *generella* grunderna kvarstår oförändrade efter LÄTU-reformen (sid 5), med tillägget rörande förmåga att informera om FoU-arbete (HF 19:30). Man understryker emellertid återigen vikten av pedagogisk meritering och skicklighet, inte minst kopplingen till grundutbildningen för professorer, samt att handledning numera räknas till de krav på pedagogisk skicklighet som skall ställas på professorer.

I ett avsnitt om ämbetets erfarenheter som överklagandeinstans diskuteras exempel på svagheter i sakkunnigutlåtanden. Också här ägnas den pedagogiska skickligheten ett särskilt avsnitt:

Vad avser den pedagogiska skickligheten är UHÄ av uppfattningen att den sakkunnige eller andra bedömare nästan undantagslöst inskränker sig till att redogöra för omfattningen av undervisningen, ibland uttryckt i exakt antal undervisningstimmar, för förhållandet att den sökande varit t ex studierektor under angiven tid och att ett antal läromedel producerats. Graden av skicklighet bedöms sällan, så att de kvalitativa aspekterna på de skilda komponenterna inom pedagogisk skicklighet tillbörligen beaktas och värderas.

/.../

Mot bakgrund av att nyare lagstiftning satt skickligheten i fokus och av högskoleförordningens större

betonande av pedagogisk skicklighet, anser sig UHÄ inte kunna acceptera att pedagogisk skicklighet redovisas enbart med ledning av förtjänst- och kvantitetskriterier.

/.../

UHÄ vill slutligen förutskicka att ärenden kan komma att återremittas om bristerna i den kvalitativa bedömningen av den pedagogiska skickligheten är påtagliga.

För förslag och idéer om hur sådan kvalitetsbedömning kan göras hänvisar man i skrivelsen till skriften *Pedagogisk meritering – underlag för diskussion och åtgärder*. Konkreta förslag finns bl a på sidorna 47-49.

Det är enligt min uppfattning en tämligen entydig bild av förfarandet vid tillsättning av professorer till högskolan som ges i genomgången ovan. Den pedagogiska meriteringen skall, liksom den vetenskapliga, tillmätas särskild vikt vid tillsättning av professorer, och den pedagogiska skickligheten *måste* värderas i utlåtandet.

Om vi mot bakgrund av detta studerar sakkunnigutlåtandet blir det uppenbart att de sakkunniga helt förbigått dessa anvisningar. Man har istället valt att helt låta en mycket snäv och godtycklig tolkning av det vetenskapliga skicklighetskriteriet avgöra rangordningen av de sökande, i strid med nu gällande förordning enligt citaten ovan. Möjligen förklaras detta av att man i utlåtandet citerar den gamla högskoleförordningen, som upphörde att gälla 1986-06-30. Tilläggas kan att man vid den juridiska enheten på UHÄ bekräftar att den relevanta ändringen av högskoleförordningen (SFS 1985:702) trädde i kraft omgående och utan övergångsregler, och sålunda gäller *alla* tjänstetillsättningar efter 1986-06-30, oavsett när dessa tjänster utlysts.

Vid en jämförelse mellan Hydéns, Balvigs och min egen pedagogiska me-

ritering torde det stå utom allt tvivel att de båda förstnämnda kommer helt till korta. Beroende på hur man tolkar behörighetskraven i relation till ämnesinnehållet skulle man t o m kunna sätta ifråga Hydéns och Balvigs behörighet till tjänsten. När det gäller befodringsgrunden är det emellertid ingen fråga; Hydén och Balvig har mycket ringa erfarenhet av undervisning i rättssociologi överhuvud att basera någon skicklighet på, och när det gäller undervisningserfarenhet i andra ämnen inkluderar den inte forskarutbildning (se HF 19:31, 2 st). Mina egna meriter därvidlag finns redovisade i ansökan och därtill fogad verksamhetsberättelse.

På grundval av att de sakkunniga, utan att göra denna kvalitetsbedömning av de pedagogiska meriterna, funnit att Hydén, Balvig och jag själv är "klart kompetenta", "högt och lika", hävdar jag att man från nämndens sida med denna kompletterande värdering måste finna att jag har starkt företräde framför de båda andra till tjänsten.

Resonemanget ovan gäller för övrigt också appliceras på kriteriet vetenskaplig skicklighet visad genom planering och ledning av forskning. Jag har, vilket knappast framkommer i sakkunnigutlåtandet, framgångsrikt lett ett antal större forskningsprojekt under den senaste 15-årsperioden. Av sakkunnigutlåtandet att döma kan detta inte sägas om sökanden Hydén, som inte ägnat sig åt empirisk forskning, eller om sökanden Balvig, som i utlåtandet bara *antas* ha haft ledande funktioner i de projekt han deltagit i.

Jämställdhet

Under denna punkt vill jag ta upp två aspekter av jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet.

Som enda kvinna bland de sökande upplever jag en påtaglig diskriminering i de sakkunnigas behandling av mig.

För det första gäller det genomgången av min vetenskapliga produktion, i förhållande till de båda andra, manliga, rangordnade sökande. I mitt fall behandlar man knappt 35% av de inlämnade skrifterna, medan man i sökande Hydéns och Balvigs fall refererar till drygt 83% av skrifterna som beledsagar deras respektive ansökan. *För det andra* har man undervärderat två av de kriterier som utgör befordringsgrund i tjänsteställningsärenden, pedagogisk skicklighet samt vetenskaplig skicklighet visad genom förmåga att planera och leda forskning. Samtidigt som man konstaterar att dessa är några av mina starka sidor tillmäter man dem ringa vikt vid den jämförande värderingen av de tre klart kompetenta sökande. *För det tredje* säger sakkunniga att vi alla tre klart kompetenta sökande har starka och svaga sidor i förhållande till deras kriterier. I mitt fall blir de svaga sidorna utslagsgivande för att utesluta mig ur den fortsatta jämförelsen, medan de svaga sidorna hos de manliga sökande inte diskuteras närmare och därmed inte tillmäts någon vikt. *För det fjärde* har man uteslutit mig ur den sista och avgörande jämförelsen som görs efter nio kriterier. Trots att man tvingats konstatera att jag är lika högt kvalificerad som de manliga sökande Hydén och Balvig avfärdar man mig från vidare jämförelser utan någon egentlig motivering. De sakkunniga har därvid kraftigt försvårat mina överklagningsmöjligheter.

De sakkunniga påpekar flera gånger i sitt utlåtande att de tre sökande Hydén, Balvig och jag själv är lika högt och klart kompetenta, och att det är en vanskelig uppgift att skilja oss åt. Man lyckas inte heller att göra detta på ett sakligt och relevant sätt, trots att man uppfinner allehanda konstlade mekanismer för det ändamålet. Jag är av den uppfattning att om de sakkunniga kommer dithän att de nämner tre sökande som likställda i avseende på kompetens, och sedan inte kan skilja dem åt på ett trovärdigt sätt, så träder lagen om jämställdhet mellan män och kvinnor i ar-

betslivet in. I den tidigare refererade skrivelsen från UHÄ framhålls det i ett avsnitt som behandlar andra sakliga grunder för tillsättning annat än skicklighet och förtjänst, att i praktiken har jämställdhetsfaktorn godtagits som annan saklig grund.

Mot denna bakgrund begär jag att tjänsteförslagsnämnden under hänvisning till gällande lagar rörande könsdiskriminering och jämställdhet mellan könen i arbetslivet placerar mig i första rummet för tillsättning av den aktuella tjänsten.

Sammanfattning och konklusion

Tjänsteförslagsnämndens sakkunniga vid tillsättningen av den ledigförklarade professuren i rättssociologi har i sitt utlåtande underlåtit att beakta de behörighets- och befordringsgrunder som stadgas i högskoleförordningen och som närmare utreds i anvisningar från UHÄ. Detta tar sig uttryck i en markerad undervärdering av pedagogisk meritering och skicklighet samt vetenskaplig skicklighet visad genom planering och ledning av forskning, vilket får avläsbara konsekvenser för den slutliga rangordningen av de sökande.

Vidare har man i sin behandling av den kvinnliga sökanden, undertecknad, gjort sig skyldig till könsdiskriminering, vilket tar sig flera uttryck som redovisas ovan.

Slutligen har ingen hänsyn tagits till reglerna rörande jämställdhetsåtgärder, som gäller vid tjänsteställning i Sverige.

När dessa tre förhållanden härmed bekantgjorts för tjänsteförslagsnämnden, utgår jag från att man vid sammanträdet den 2 juni beslutar föreslå regeringen att utse undertecknad till ny professor i rättssociologi.

Lund den 22 maj 1987
Antoinette Hetzler